

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Код РПНД – 07311

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор
з науково-педагогічної роботи
С.О. Слободян
2022 р.



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Філософія
PHILOSOPHY

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

тип дисципліни: обов'язкова

мова(и) викладання: українська

Миколаїв – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни "Філософія" є однією зі складових комплексної підготовки фахівців галузі знань 12 «Інформаційні технології» спеціальності 125 «Кібербезпека» за освітньо-професійною програмою «Системи технічного захисту інформації, автоматизація її обробки».

Розробник:

Ступак О.П., старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін.

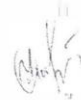
Проект робочої програми навчальної дисципліни «Філософія» узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми «Системи технічного захисту інформації, автоматизація її обробки», к.т.н., доцент  С.М. Нужний

Проект робочої програми навчальної дисципліни "Філософія" розглянуто на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін.

Протокол № 3 від « 2 » — 11 — 2022 р.

Завідувач кафедри



Оксана ФІЛАТОВА

Проект робочої програми навчальної дисципліни "Філософія" розглянуто Методичною комісією Навчально-наукового гуманітарного інституту.

Протокол № 4 від « 14 » — 11 — 2022 р.

Голова



Олег БОБІНА

Проект робочої програми навчальної дисципліни "Філософія" погоджено з навчальним відділом.

Начальник відділу



Андрій ЛАБАРТКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни "Філософія" затверджена Навчально-методичною радою НУК.

Протокол № 9 від « 11 » — 11 — 2022 р.

Голова НМР НУК



Світлана ТРУШЧАКОВА

© НУК, 2022

Зміст

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	5
3. Передумови для вивчення дисципліни	6
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни	6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	11
7. Форми поточного та підсумкового контролю	11
8. Критерії оцінювання результатів навчання	14
9. Засоби навчання	14
10. Рекомендовані джерела інформації	15

ВСТУП

Анотація

Формування у студентів системи світоглядних і методологічних знань, поєднання професійної підготовки з сучасним науковим мисленням і високою методологічною культурою, поглиблення смислового контексту явищ культурного життя сучасності. Дана дисципліна призначена розкрити студентам сутність філософського дослідження, його головні проблеми і функції, ознайомити їх із загальною історією світової та вітчизняної філософської думки, окреслити особливості української філософії на тлі європейського культурно-історичного процесу та сучасні підходи до її вивчення, сформувати навички логічного та критичного мислення на основі теоретичного рівня світогляду.

Ключові слова: філософія, критичне мислення, логічне мислення, світогляд, культурний процес, філософське дослідження, методологія.

Abstract

The discipline facilitates to form the system of worldview knowledge and methodological knowledge, it combines professional training with the modern scientific thinking and high methodological culture, and furthermore, it reveals the depth of meaningful connotations of the modern cultural phenomena. The discipline is aimed at revealing the sense of philosophical research, its main problems and functions; it presents the general history of the national and world philosophical thought, shapes the peculiarities of Ukrainian and European historical and cultural process as well as demonstrates the modern approaches to the philosophical study and forms the logical and critical skills on the base of theoretical representation.

Key words: philosophy, critical thinking, logical thinking, worldview, cultural process, philosophical research, methodology.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 12 «Інформаційні технології»	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: 125 «Кібербезпека» Освітня програма: «Системи технічного захисту інформації, автоматизація її обробки».	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Електроний адрес РПНД на сайті Університету:		Семестри	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4.	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		30 год	6 год
		Семінарські заняття	
		30 год	6 год
		Самостійна робота	
		60 год	108 год
		Індивідуальні завдання	
		–	–
		Вид контролю: екзамен	
		Форма контролю: комбінована	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни "Філософія" є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких **компетентностей**:

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми за професійним спрямуванням.

ЗК 7. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни відсутні.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких **програмних результатів навчання**:

РН 6. Критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності;

РН 54. Усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія, основні етапи її розвитку, напрямки, школи

Тема 1. Філософія як форма духовного освоєння світу. Історичні типи світогляду. Зародження філософії в країнах Стародавнього Сходу [1, стор. 43-49, 61-106], [7, стор.5-31], [6, стор. 8-31].

Тема 2. Антична філософія [1, стор. 107-181], [7, стор. 31-46].

Тема 3. Європейська філософія Нового часу [6, стор. 132-157], [7, стор. 55-63].

Тема 4. Німецька класична філософія [1, стор. 279-313], [7, стор. 77-88].

Тема 5. Сучасна філософія (XX – XXI ст.) [1, стор. 391-462].

Тема 6. Українська філософська думка [3, стор. 103-111, 189-190, 245-251], [4, стор. 20-135], [7, стор. 164-181].

Змістовий модуль 2. Філософія як онтологія, методологія і гносеологія

Тема 7. Філософська онтологія: проблема буття [2, стор. 208-221], [7, стор. 182-193].

Тема 8. Духовний вимір людського буття. Проблема свідомості [7, стор. 194-212].

Тема 9. Концепція розвитку та її альтернативи. Діалектика як система законів розвитку [7, стор. 213-237].

Тема 10. Філософія як гносеологія [7, стор. 238-279].

Тема 11. Наукове пізнання, його принципи і методи [2, стор. 222-241], [5, стор. 12-60].

Змістовий модуль 3. Сучасна соціальна філософія

Тема 12. Суспільство і природа [7, стор. 293-327].

Тема 13. Суспільство як предмет філософського аналізу [2, стор. 256-265], [7, стор. 280-292].

Тема 14. Проблема людини в філософії [2, стор. 307-311], [7, стор. 371-388].

Тема 15. Глобальні проблеми сучасності [7, стор. 401-408, 497-527].

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	сем	лаб	с.р.		л	сем	лаб	с.р.
Змістовий модуль 1. Філософія, основні етапи її розвитку, напрямки, школи										
Тема 1. Філософія як форма духовного освоєння світу. Історичні типи світогляду. Зародження філософії в країнах Стародавнього Сходу.	10	2	2	–	6	10	4	–	–	8
Тема 2. Антична філософія. Філософія середньовіччя і Відродження	10	2	2	–	6	10		–	–	10
Тема 3. Європейська філософія Нового часу.	10	2	2	–	6	10		–	–	6
Тема 4. Німецька класична філософія.	10	2	2	–	6	10		–	–	10
Тема 5. Сучасна філософія (XX – XXI ст.).	10	2	2	–	6	10		3	–	7
Тема 6. Українська філософська думка.	10	2	2	–	6	10		–	–	10
Разом за змістовим модулем 1	60	12	12	–	36	60	4	3	–	53
Змістовий модуль 2. Філософія як онтологія, методологія і гносеологія										
Тема 7. Філософська онтологія: проблема буття.	6	2	2	–	2	6	1	3	–	4
Тема 8. Духовний вимір людського буття. Проблема свідомості.	6	2	2	–	2	6			–	6
Тема 9. Концепція розвитку та її альтернативи. Діалектика як система законів розвитку.	6	2	2	–	2	6			–	4
Тема 10. Філософія як гносеологія.	6	2	2	–	2	6			–	6
Тема 11. Наукове пізнання, його принципи і методи.	6	2	2	–	2	6			–	6
Разом за змістовим модулем 2	30	10	10	–	10	30	1	3	–	26
Змістовий модуль 3. Сучасна соціальна філософія										
Тема 12. Суспільство і природа.	7	2	2	–	3	7	1	–	–	6
Тема 13. Суспільство як предмет філософського аналізу.	8	2	2	–	4	8		–	–	8
Тема 14. Проблема людини в філософії.	7	2	2	–	3	7		–	–	7
Тема 15. Глобальні проблеми сучасності.	8	2	2	–	4	8		-	–	8
Разом за змістовим модулем 3	30	8	8	–	14	30	1	-	–	29
Усього годин	120	30	30	–	60	120	6	6	–	108

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Зародження філософії в країнах Стародавнього Сходу.	2	—
2	Класичний період античної філософії.	2	—
3	Емпіризм, сенсуалізм і раціоналізм Нового часу.	2	—
4	Німецька класична філософія.	2	—
5	Сучасна філософія (XX – XXI ст.).	2	3
6	Ментальні риси української філософської думки.	2	—
7	Філософська онтологія: проблема буття.	2	—
8	Проблема виникнення та природи свідомості.	2	—
9	Діалектика як система законів і категорій.	2	3
10	Філософія як гносеологія.	2	—
11	Істина як процес і результат пізнання.	2	—
12	Суспільство і природа.	2	—
13	Сфери суспільного життя.	2	—
14	Проблема людини в філософії.	2	—
15	Глобальність як новий феномен сучасності.	2	-
РАЗОМ		30	6

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – 0,5 год/1 год. занять (1 година на 1 лекцію);
- підготовка до семінарських занять – 2 год/1 заняття;
- написання рефератів, есе (обсяг однієї роботи 10-20 аркушів А4) – мінімум 15 годин на 1 роботу;
- підготовка до контрольних заходів – (15-30) год. на 1 захід.

Розподіл часу самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Підготовка до лекцій	15	6
2	Підготовка до семінарів	30	12
3	Підготовка рефератів	—	60
4	Підготовка до екзамену	15	30
РАЗОМ		60	108

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Набуття здобувачами компетенцій забезпечується через засвоєння навчального матеріалу у вигляді лекційних, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Основними методами навчання з дисципліни є:

1. Пояснювально-ілюстративний метод, за допомогою повідомлення та засвоєння інформації на лекційних та семінарських заняттях словесними й наочними засобами.

2. Проблемний метод, коли на семінарських заняттях утворюються пошукові ситуації, розвивається активність, самостійність, творчі здібності здобувачів освіти.

При вивченні дисципліни використовуються 3 групи методів навчання:

I група методів - методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні: розповідь-пояснення, лекція;
- наочні: ілюстрація, презентація, демонстрація; застосовуються мультимедійні слайди та лекційні демонстрації.

- індуктивні та дедуктивні методи: розвиток абстрактного мислення для засвоєння навчального матеріалу на основі узагальнень;

- репродуктивні методи: робота за готовими прикладами;

- творчі, проблемно-пошукові методи: самостійна, творча пізнавальна діяльність;

- навчальна робота студентів під керівництвом НПП;

- самостійна робота студентів.

II група методів - методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- методи стимулювання інтересу до навчання: створення ситуації інтересу при викладанні матеріалу; аналіз життєвих ситуацій;
- методи стимулювання обов'язку й відповідальності: роз'яснення мети навчального предмета; вимоги до вивчення предмета; заохочення та покарання в навчанні;

III група методів - методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

Засобами оцінювання результатів навчання є:

- модульні контрольні роботи;
- індивідуальні та групові творчі завдання;
- екзаменаційна робота.

Методами демонстрування результатів навчання є:

- усні відповіді;
- письмові відповіді;
- виконання завдань із застосуванням комп'ютерної техніки;
- підготовка рефератів;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Допускається застосування дистанційних технологій для діагностики результатів навчання.

Для зручної та ефективної організації навчального процесу використовується Google Classroom з навчальної дисципліни, де розташовані конспекти лекцій, завдання до семінарських робіт та супроводжувальні матеріали. Доступ до класу надається на першому семінарському занятті за університетською електронною поштою.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Поточний контроль проводиться в межах навчальних занять і передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначених тем (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Поточний контроль здійснюється протягом семестру в наступних формах:

- перевірка екзаменаційних робіт;
- проведення та перевірка модульних контрольних робіт;
- контроль виконання індивідуального реферативного завдання;
- контрольна робота на заочній формі навчання;
- семестрова атестація.

При виконанні модульних контрольних робіт здобувач вищої освіти відтворює засвоєні знання шляхом надання письмових відповідей на поставлені запитання. На теоретичні запитання необхідно давати розгорнуті відповіді, супроводжуючи їх прикладами та ілюстраціями. Повнота відповідей оцінюється згідно з теоретичним матеріалом, наведеним у джерелах інформації для кожної теми. На тестові запитання потрібно вказати номер правильної відповіді та її формулювання.

Контрольна робота на заочній формі навчання за змістом є об'єднаним представленням модульних контрольних робіт, які проводяться для здобувачів денної форми навчання, і має відповідати тим самим вимогам. Контрольна робота на заочній формі навчання виконується протягом семестру і здається до проведення підсумкового контролю.

Поточний модульний контроль проводиться з урахуванням даних поточного контролю за відповідний змістовний модуль і має на меті оцінку результатів знань студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Семестрова атестація дає змогу здійснити проміжну оцінку досягнень здобувача вищої освіти. В період семестрової атестації викладач оцінює результати поточного контролю та атестує чи не атестує здобувача вищої освіти.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків, підготовці публікацій, а також були учасниками олімпіад, конкурсів, тощо можуть присуджуватися додаткові бали. Додаткові бали також можуть присуджуватися за результатами перевірки конспекту лекцій, контролю відвідування занять та за активність на лекціях і семінарських заняттях.

За всі поточні контрольні заходи протягом семестру, з урахуванням додаткових балів, студент сумарно може отримати від 0 до 100 балів.

Умовою допуску студента до семестрового підсумкового контролю є мінімальна сума у 60 балів, яку студент повинен набрати у разі виконання всіх елементів модулів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді **екзамену** в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни. Питома вага заключного екзамену в загальній системі оцінок – **40 балів**.

Студент, який набрав за всі поточні контрольні заходи менше 60 балів або хоче отримати додаткові бали, пише семестрову екзаменаційну роботу (проводиться у письмовій формі), до якої він допускається, якщо має за виконання всіх передбачених елементів модулів не менше 35 балів. Максимальна кількість балів за семестрову підсумкову залікову роботу (екзамен) становить 40

балів. Студенти заочної форми навчання пишуть підсумкову залікову роботу обов'язково.

Підсумкова оцінка з дисципліни від 60 до 100 балів визначається як сума балів за змістовими модулями та семестрової залікової роботи (у разі її написання).

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Відповіді на семінарських заняттях	15 x 2 бали = 30 балів	3 x 4 бали = 12 балів
МКР	3 x 10 = 30 балів	-
Підготовка рефератів	—	3 x 16 балів = 48 балів
Екзамен	4 x 10 балів = 40 балів	4 x 10 балів = 40 балів
Всього	100	100

Відповіді на семінарах	Критерії оцінювання
4	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
3	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
2	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
1	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
0	Студент не дає відповіді або відповідь містить значну кількість суттєвих помилок.
Максимальна кількість балів за даною формою контролю становить 30 (15 занять по 2 бали) для денної форми навчання та 12 (2 заняття по 6 балів) для заочної форми навчання.	

Критерії оцінювання завдань в МКР для ДФН

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Підготовка реферату	Критерії оцінювання
16	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась систематично та вчасно подана на перевірку науковому керівнику у відповідності із планом виконання.
11	Зміст роботи відповідає обраній темі; але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання роботи.
5	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і лише за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
0	Робота не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає пред'являємим вимогам. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер.
<i>Максимальна кількість балів за даною формою контролю становить 48 (3 реферати по 16 балів).</i>	

Відповідь на питання екзамену	Критерії оцінювання
10	Відповідь логічно побудована, студент чітко та стисло викладає матеріал, показує глибокі знання з питання білету, під час доповіді впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.
8	Студент спроможний чітко та стисло зробити доповідь, дає правильну відповідь на запитання білету, але не завжди упевнений в аргументації, чи не завжди коректно її формулює.
6	Студент спроможний чітко та стисло відповісти на питання білету, належно обґрунтовує матеріал, але допускає суттєві неточності у відповідях на запитання.
4	Студент невпорядковано дає відповіді на питання білету, намагається дати відповідь на поставлені запитання і робить спроби аргументувати свою позицію, але надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання.
2	Студент невпорядковано дає відповідь на питання білету, не спроможний аргументувати свою позицію, не може впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії.
0	Студент не дає відповіді на питання білету.
<i>Максимальна кількість балів за даною формою контролю становить 40 (4 питання по 10 балів)</i>	

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Бали	Вид роботи	Бали
ЗМ1	T1	Семінарське заняття №1	2	Семінарське заняття №1	6
	T2	Семінарське заняття №2	2	Підготовка реферату №1	16
	T3	Семінарське заняття №3	2		
	T4	Семінарське заняття №4	2		
	T5	Семінарське заняття №5	2		
	T6	Семінарське заняття №6	2		
	МКР		10		
ЗМ2	T7	Семінарське заняття №7	2	Семінарське заняття №2	6
	T8	Семінарське заняття №8	2	Підготовка реферату №2	16
	T9	Семінарське заняття №9	2		
	T10	Семінарське заняття №10	2		
	T11	Семінарське заняття №11	2		
	МКР		10		
ЗМ3	T12	Семінарське заняття №12	2	Підготовка реферату №3	16
	T13	Семінарське заняття №13	2		
	T14	Семінарське заняття №14	2		
	T15	Семінарське заняття №15	2		
	МКР		10		
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен (підсумкова залікова робота)	40
Сума			100		100

9. Засоби навчання

У спеціальних засобах навчання потреби немає.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Волинка Г. І., Гусєв В. І., Мозгова Н. Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою / за ред. Г. І. Волинка. Київ: Каравела, 2006. 480 с.
2. Киричок О. Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Полтава: РВВ ПДАА, 2010. 381 с.
3. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: підручник. Київ: Академвидав, 2009. 576 с.
4. Патлайчук О. В. Розвиток природно-правових поглядів в філософії України (кінець XIX – початок XX ст.): монографія. Миколаїв: НУК, 2018. 256 с.
5. Патлайчук О. В., Ступак О. П., Гончарова О. О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки". Миколаїв: НУК, 2020. 192 с.
6. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. Підручник / за ред. В. Г. Кремень, В. В. Ільїн та ін. Київ: Книга, 2005. 528 с.
7. Філософія: навч. посібник / за ред. І. Ф. Надольного. Київ: Вікар, 2008. 534 с.

Допоміжна література

1. Антологія сучасної аналітичної філософії / за ред. А. С. Синиці. Львів: Літопис, 2014. 374 с.
2. Артюнов В. Х., Бондар Ю. М., Вільчинський Ю. М. Філософія, релігієзнавство, логіка. Київ: Вікар, 2008. 622 с.

3. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. Київ: Четверта хвиля, 2001. 424 с.
4. Гадамер Г. Г. Істина і метод: в 2 т. Київ: Юніверс, 2000. Т. 1. 464 с.; Т. 2. 478 с.
5. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Київ: Дух і літера, 2000. 606 с.
6. Гуссерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. Київ: ППС, 2009. 356 с.
7. Кирильчук В. Т., Решетов О. О., Стежко З. В., Стежко Г. П. Філософія в короткому вигляді: навч. посібник. Кіровоград: «Імекс ЛТД», 2005. 188 с.
8. Лук'янець В., Соболев О. Філософський постмодерн. Київ: Абрис, 1998. 351 с.
9. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах. Київ: Либідь, 1997. 328 с.
10. Присухін С. І. Філософія: навч. посібник. Київ: Основи, 2008. 455 с.
11. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: панорама новітньої науки. Київ: Основи, 1998. 425 с.
12. Синиця А. С. Аналітична філософія. Львів: ЛДУФК, 2013. 304 с.
13. Філософія: підручник / М. Фюрст, Ю. Тринкс та ін. Київ: Дух і літера, 2019. 536 с.
14. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. Київ: Головна ред. УРЕ, 1986. 425 с.
15. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. Київ: Обрій, 1992. 229 с.

Інформаційні ресурси в Internet

1. Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України: публікації. URL: <https://www.filosof.com.ua/publik.htm>.
2. Антропологічні виміри філософських досліджень: збірник наукових праць. URL: <https://library.diit.edu.ua/uk/article/377>.
3. Humanitarium: збірник наукових праць з педагогіки, психології, філософії.

URL: <https://humanitarium.com.ua/index.php/hum>.

4. Sententiae: історико-філософський журнал. URL: <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae>.
5. Δόξα/Докса: збірник наукових праць з філософії та філології. URL: <http://doxa.onu.edu.ua/>.
6. Актуальні проблеми філософії та соціології: збірник наукових праць. URL: <http://apfs.onua.edu.ua/index.php/APFS>.
7. Вища освіта України: журнал. URL: <https://wou.npu.edu.ua/>.
8. Гілея: науковий вісник. URL: <http://www.gileya.org/>.
9. Вісник Київського національного університету імені Т.Шевченко. Серія "Філософія, політологія". URL: http://www.phildep.univ.kiev.ua/ua/view/Vysnyk_KNU/78/19/6.
10. Вісник Львівського університету. Серія "Філософсько-політологічні студії". URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/politology>.
11. Вісник Національного юридичного університету імені Я.Мудрого. Серія "Філософія, філософія права, політологія, соціологія". URL: <http://fil.nlu.edu.ua/>.